

UCHWAŁA NR VI/94/2024
RADY MIEJSKIEJ LESZNA

z dnia 21 listopada 2024 r.

w sprawie ustanowienia roku 2025 w Lesznie Rokiem Romana Maciejewskiego

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9), 18), 19) oraz art. 18 ust. 2 pkt 15) ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r., poz. 1465 ze zm.) oraz art. 1 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2024 r., poz. 87 ze zm.) Rada Miejska Leszna uchwala, co następuje:

§ 1. Z okazji 115. rocznicy urodzin Romana Maciejewskiego, oddając hołd leszczyńskiemu kompozytorowi oraz podkreślając Jego dorobek muzyczny, a także zasługi dla kultury polskiej, **Rada Miejska Leszna ustanawia rok 2025 w Lesznie Rokiem Romana Maciejewskiego.**

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Leszna.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej Leszna

Patryk Józefowicz

UZASADNIENIE

do UCHWAŁY NR VI/94/2024

RADY MIEJSKIEJ LESZNA

z dnia 21 listopada 2024 roku

w sprawie: ustanowienia roku 2025 w Lesznie Rokiem Romana Maciejewskiego

W 2025 roku przypada 115. rocznica urodzin Romana Maciejewskiego. Ustanowienie roku 2025 Rokiem Romana Maciejewskiego w Lesznie będzie znakomitym uhonorowaniem leszczyńskiego kompozytora oraz stanowić będzie formę podkreślenia Jego dorobku muzycznego, a także zasług dla kultury polskiej.

Roman Maciejewski (1910-1998) – polski kompozytor, w 1919 roku zamieszkał w Lesznie; był jednym z najwybitniejszych polskich kompozytorów XX wieku. Jego twórczość, w tym monumentalne dzieło „Requiem – Msza za poległych”, jest ceniona zarówno w Polsce, jak i na świecie.

Rok 2025 – będący także rokiem, w którym przypada 65. rocznica prapremiery ww. opus vitae Romana Maciejewskiego „Requiem” (Missa pro defunctis) – będzie doskonałą okolicznością do lepszego poznania sylwetki i dorobku twórczego tej niezwyklej postaci, związanej z Leszнем. Biogram Romana Maciejewskiego szczegółowo został przybliżony w „Słowniku Biograficznym Leszna”:

MACIEJEWSKI Roman (1910-1998), kompozytor, pianista, dyrygent. Urodził się 28 II w Berlinie, w rodzinie Józefa, rzemieślnika i Bronisławy ze Zgaińskich, nauczycielki muzyki. Miał rodzeństwo: Jadwigę (ur. 1911), Zygmunta (ur. 1914) i Wojciecha (ur. 1923). Pierwsze lekcje muzyki pobierał u matki. Był uczniem (1916-9) Konserwatorium im. Sterna w Berlinie. W 1919 rodzina przeniosła się do L., gdzie M. uczęszczał do Gimnazjum im. J. A. Komeńskiego, prowadził chór harcerski i grał na organach w czasie nabożeństw w auli szkolnej, a także w kościele farnym. Od 1924 był uczniem Konserwatorium w Poznaniu, w 1928-30 studentem filozofii i muzykologii UP. Współpracował z zespołem baletowym W. Wiechowiczowej, asystował w pracy chórmistrza S. Wiechowiczowi, aż do objęcia (1928) samodzielnego stanowiska dyrygenta Chóru im. S. Moniuszki. Uzyskał dyplom w klasie fortepianu u B. Zaleskiego (1931), po czym rozpoczął studia kompozytorskie w Akademii Muzycznej w Warszawie, gdzie znalazł się w kręgu oddziaływania osobowości i muzyki rektora akademii K. Szymanowskiego. Dyrygował chórem Akademii Muzycznej, koncertował. Ukazały się jego pierwsze kompozycje fortepianowe i chóralne. W 1932 został relegowany z uczelni jako przewodzący strajku studentów, podjętego w proteście przeciw dymisji K. Szymanowskiego z funkcji rektora. W roku następnym odbył tournée koncertowe po Bałkanach z własnymi utworami. Wakacje i święta (do 1934) spędzał zwykle u rodziców w L. W 1934 wyjechał na stypendium do Paryża, gdzie kontynuował studia kompozytorskie u N. Boulanger, poznał I. Strawińskiego, D. Milhauda, F. Poulencę, A. Casellę. Przyjaźnił się z Cz. Miłozem, K. Szymanowskim, A. Rubinsteinem. W Stowarzyszeniu Młodych Muzyków Polaków w Paryżu pełnił funkcję sekretarza (1935) i wiceprezesa (1936). Koncertował, prezentował własne utwory; także w salonach dyplomatów, arystokratów, finansistów. W 1937 dwukrotnie przybył do Polski: w lutym wykonał z K. Krancem w Warszawie swój „Koncert na 2 fortepiany”, w kwietniu przyjechał do Krakowa z trumną zmarłego w Szwajcarii K. Szymanowskiego. W 1938 udał się do Anglii, gdzie podjął współpracę ze słynnym baletem K. Joossa. W 1939-51 mieszkał w Göteborgu (Szwecja). Komponował muzykę fortepianową, kameralną, orkiestrową i teatralną do przedstawień I. Bergmana („Makbet”, „Kaligula”, „Słowa Boże”), K. Strøma („Śpiew lutni”). Występował na estradzie, w radiu m.in. w stałej audycji chopinowskiej.

Utworzył Związek Polaków w Szwecji, niosący pomoc emigrantom z Polski. Ciężko zachorował; w stanie uznanym przez lekarzy za beznadziejny leczył się ćwiczeniami jogi, przeszedł na wegetarianizm. Przewartościował swe poglądy na życie i sztukę, odrodził się fizycznie i duchowo. W 1951 wyjechał do USA, na zaproszenie A. Rubinsteina. Po dwóch miesiącach pracy zrezygnował z funkcji dyr. muzycznego w wytwórni filmowej Metro-Goldwyn-Mayer. Skupiony na komponowaniu „Requiem”, przebywał (1952-3) w kolonii artystów w kanionie gór Santa Monica fundacji Huntington Hartford, po czym podjął pracę organisty w kościele Matki Bożej Jasnogórskiej w Los Angeles. W 1959 przyjechał do Polski; w L. grał na organach w kościele z okazji złotych godów rodziców. Podczas festiwalu „Jesień Warszawska” (20 IX 1960) zadyrygował w Filharmonii Narodowej prawykonaniem „Requiem”. Po powrocie do Los Angeles kontynuował pracę organisty. Utworzył „Roman Choir”, z którym wykonywał muzykę sakralną, napisał dla niego kilka mszy, odbywał tournée po Kalifornii. Wydarzeniem było wykonanie (1 XI 1975) w Music Center w Los Angeles „Requiem”, z udziałem Master Chorale (czołowy chór amerykański) pod dyr. R. Wagnera. Mimo otrzymania po koncercie wielu propozycji, M. opuścił USA (1976) i odbył samotne wędrówki po Maderze, Azorach, Wyspach Kanaryjskich i Maroku. Kilka miesięcy spędził na pustynnej wysepce La Graziosa (Wyspy Kanaryjskie) pod namiotem. W końcu 1976 przybył do Polski; wkrótce w L. odprowadził na cmentarz swoją zmarłą matkę. Ponownie zamieszkał w Göteborgu. Wielokrotnie odwiedzał Polskę, m.in. z okazji nagrania (1989) oraz koncertu (1990) „Requiem”. Wcześniej wykształcił specyficzny styl, wykorzystując zdobycze minionych epok i przetapiając je w tygłu własnej wyobraźni. Już pierwsze utwory: Mazurki (1928), Pieśni Kurpiowskie (1928), Kołysanka (1929), Tańce góralskie (1931), Pieśni Bilitis (1932), Tryptyk (1932) przyniosły mu rozgłos, ukazując fantazję i rozmach, a zarazem formalną dyscyplinę i szlachetną prostotę. Wykonywali je m.in.: A. Rubinstein, Z. Drzewiecki, S. Szpinalski, S. Korwin-Szymanowska, E. Bandrowska-Turska, H. Czerny-Stefańska i W. Wilkomirska. „Koncert na dwa fortepiany” („Pianoduo concertante”, 1936) wykonywany był przez M. i K. Kranca w Paryżu, Londynie, Warszawie. M. napisał wiele utworów kameralnych, m.in. „Sonatę na skrzypce i fortepian” (1938), „Tarantellę” i „Kołysankę” (1938), „Oberek” (1943), „Negro Spirituals” (1943), „Matinatę” – trio skrzypcowe (1948), „Nokturn na skrzypce i fortepian” (1950), „Nokturn na flet, gitarę, czeleste” (1952), „Kołysankę na zespół instrumentalny” (1952), „Kwintet na instrumenty dęte” (1971), transkrypcje dzieł innych kompozytorów. W 1944-59 stworzył swoje opus vitae – „Requiem” (Missa pro defunctis); dedykowane ofiarom wojen wszechczasów monumentalne dzieło na orkiestrę, chór, solistów, trwające 135 min., sytuujące się w szeregu najwybitniejszych mszy żałobnych w dziejach muzyki. W l. 80-tych wrócił do komponowanych w różnych okresach życia mazurków; stworzył ich ponad 40. Zmarł w Göteborgu, 30 IV 1998. Zgodnie z jego wolą prochy przewieziono do Polski i 3 VI 1998 pochowano w alei głównej cmentarza przy ul. Kąkolewskiej. Związek małżeński ze Szwedką Elvi Galeen zawarł 19 XII 1938 w Londynie. Dzieci nie miał. 31 V 1997 zapadła decyzja o utworzeniu w L. Leszczyńskiego Towarzystwa Muzycznego im. Romana Maciejewskiego; 15 XI 1997 odbyło się pierwsze walne zebranie członków. Co roku stowarzyszenie organizuje festiwale muzyczne im. swego patrona. 5 X 1998 w WBPL otwarto Gabinet Romana Maciejewskiego. W trzecią rocznicę śmierci artysty na domu przy Rynku 9 odsłonięto (29 II 2001) tablicę z jego wizerunkiem i tekstem: „W tym domu przebywał w latach 1924-1934 Roman Maciejewski, kompozytor, twórca monumentalnego Requiem”. 27 V 2004 Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia w L. przyjęła imię Romana Maciejewskiego. 1 IX 2006, przy wejściu głównym do siedziby szkoły przy ul. Wałowej 3, odsłonięto odlaną w brązie tablicę z wizerunkiem kompozytora i tekstem „Roman Maciejewski: 1910-1998. Kompozytor i pianista”. Podczas X Festiwalu Muzycznego im. Romana Maciejewskiego, w kościele św. Mikołaja w L. wykonano „Requiem” z udziałem Orkiestry Filharmonii Poznańskiej i Chóru Filharmonii Narodowej. W 2010, z okazji 100 rocznicy urodzin M., na terenie Polski zorganizowano imprezy upamiętniające artystę. W L. przypomniano wówczas twórczość i postać kompozytora podczas XII Festiwalu Muzycznego im. Romana Maciejewskiego (22-28 II 2010).

(...)

Wojciech Maciejewski

Źródło: Słownik biograficzny Leszna, pod red. Barbary Głowinkowskiej i Alojzego Koniora, autorka biogramu: Małgorzata Janina Halec, wyd. 2, poprawione i rozszerzone, Leszno 2011

Zmarły w 1998 roku Roman Maciejewski został pochowany w Lesznie. Jego imieniem nazwana jest Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia im. Romana Maciejewskiego w Lesznie, przy której znajduje się od 2014 roku ławeczka Romana Maciejewskiego. Patronuje także Leszczyńskiemu Towarzystwu Muzycznemu im. Romana Maciejewskiego. Jedna z ulic nosi od 2023 roku nazwę Romana Maciejewskiego. W Lesznie organizowany jest od 1999 roku Leszczyński Festiwal Muzyczny im. Romana Maciejewskiego.

Inicjatywa Prezydenta Miasta Leszna została pozytywnie zaopiniowana przez Państwową Szkołę Muzyczną I i II stopnia im. Romana Maciejewskiego w Lesznie, Leszczyńskie Towarzystwo Muzyczne im. Romana Maciejewskiego oraz Stowarzyszenie Przyjaciół Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. Romana Maciejewskiego w Lesznie.

W uznaniu zasług Romana Maciejewskiego dla kultury polskiej oraz dbając o pamięć historyczną, Rada Miejska Leszna przychyliła się do inicjatywy Prezydenta Miasta Leszna, uznając przyjęcie przedmiotowej uchwały za w pełni uzasadnione.

Przygotował:

Marcin Kochowicz, Wydział Kultury i Sportu Urzędu Miasta Leszna